

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА**

Навчально-науковий юридичний інститут

Кафедра політики у сфері боротьби зі злочинністю та кримінального права

Яцина М. О.

**МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ
для підготовки до семінарських (практичних) занять
з навчальної дисципліни
«ПОРІВНЯЛЬНЕ КРИМІНАЛЬНЕ ПРАВО»**

для здобувачів заочної форми навчання
другого (магістерського) рівня вищої освіти
галузі знань 08 «Право», спеціальності 081 «Право»,
ОП «Право»
(3 семестр)

Івано-Франківськ – 2024

Схвалено на засіданні кафедри політики у сфері боротьби зі злочинністю та кримінального права Навчально-наукового юридичного інституту (протокол № 11 від 6 червня 2024 року).

Затверджено на засіданні Науково-методичної ради Навчально-наукового юридичного інституту (протокол № 1 від 27 вересня 2024 року).

Рецензенти:

Козич Ігор Васильович — завідувач кафедри політики у сфері боротьби зі злочинністю та кримінального права Навчально-наукового юридичного інституту, доктор юридичних наук, доцент;

Медицький Ігор Богданович — професор кафедри політики у сфері боротьби зі злочинністю та кримінального права Навчально-наукового юридичного інституту, доктор юридичних наук, професор.

Яцина М. О. Методичні вказівки для підготовки до семінарських (практичних) занять з навчальної дисципліни «Порівняльне кримінальне право» для здобувачів заочної форми навчання другого (магістерського) рівня вищої освіти галузі знань 08 «Право», спеціальності 081 «Право», ОП «Право» (3 семестр). Івано-Франківськ : Навчально-науковий юридичний інститут Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, 2024. 11 с.

Методичні вказівки містять основні питання, що виносяться на розгляд семінарських (практичних) занять, вивчення яких є необхідним для набуття знань та умінь у сфері порівняльного кримінального права. До кожної теми семінарського (практичного) заняття подано питання для обговорення, завдання для самостійної роботи та список рекомендованої літератури.

Методичні вказівки призначені для викладачів та здобувачів вищої освіти Навчально-наукового юридичного інституту Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника при вивченні навчальної дисципліни «Порівняльне кримінальне право».

© Яцина М. О., 2024

© Навчально-науковий юридичний інститут
Прикарпатського національного університету
імені Василя Стефаника, 2024

ЗМІСТ

Вступ.....	4
Семінарські (практичні) заняття.....	5
Семінарське заняття № 1	5
Семінарське заняття № 2. Підсумкова модульна контрольна робота	6
Особливості оцінювання	8
Перелік рекомендованої літератури.....	9

ВСТУП

Предметом вивчення навчальної дисципліни «Порівняльне кримінальне право» є система знань про історію становлення та розвиток кримінально-правових систем сучасності, особливості кримінального законодавства зарубіжних країн та сучасні тенденції розвитку кримінального права у світі.

Метою вивчення навчальної дисципліни є формування у здобувачів знань про кримінально-правові системи сучасності та кримінальне законодавство зарубіжних країн, надбання навичок порівняльно-правового аналізу та правильного застосування результатів порівняння для оцінки і вдосконалення кримінального законодавства України.

Для заочної форми навчання програмою дисципліни передбачено 4 години семінарських (практичних) занять — два заняття по 2 години, на які виносяться тема 1 «Поняття сучасного порівняльного кримінального права» та тема 4 «Сучасні тенденції розвитку кримінального права у світі». На останньому семінарському занятті виконується підсумкова модульна контрольна робота, яка охоплює всі змістові теми дисципліни, у тому числі теми, що опрацьовуються виключно самостійно (теми 2, 3, 5, 6, 7, 8). Рекомендації щодо опрацювання цих тем наведені у Методичних вказівках для організації самостійної роботи з навчальної дисципліни.

Готуючись до семінарського заняття, опрацюйте лекційний матеріал, рекомендовану літературу та нормативні джерела за кожним питанням, виконайте завдання для самостійної роботи. Відповідь на занятті має демонструвати знання матеріалу, вміння застосовувати порівняльно-правовий метод та здатність формулювати власні обґрунтовані висновки.

СЕМІНАРСЬКІ (ПРАКТИЧНІ) ЗАНЯТТЯ

Семінарське заняття 1 (2 години)

Тема: «Поняття сучасного порівняльного кримінального права»

Питання для вивчення:

1. Поняття, предмет та метод порівняльного кримінального права.
2. Функції порівняльного кримінального права та його місце в системі юридичних наук.
3. Поняття «правова сім'я» та класифікація кримінально-правових систем сучасності.
4. Романо-германська (континентальна) система кримінального права.
5. Англо-саксонська система кримінального права.
6. Кримінальне право традиційних та релігійних правових систем.

Завдання для самостійної роботи:

1. Складіть порівняльну таблицю основних кримінально-правових систем сучасності (романо-германська, англо-саксонська, традиційна/релігійна) за критеріями: джерела права; структура законодавства; роль судової практики; характерні інститути.
2. Складіть схему «Етапи компаративістського дослідження кримінально-правової норми» із зазначенням типових методологічних помилок при порівнянні.
3. Підготуйте письмову відповідь-есе (до 2 сторінок) на запитання: «Чи є доцільним та можливим запозичення інститутів англо-саксонського кримінального права в українське законодавство?».

Рекомендована література:

1. Янчук Н. Д. Порівняльне кримінальне право: методологічне значення. Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 18. Право. 2023. Вип. 40. С. 39–45.
2. Порівняльне правознавство : підручник / за заг. ред. О. В. Петришина. Харків : Право, 2012. 272 с.
3. Кримінальне право зарубіжних країн : навч.-метод. посібник / Е. Е. Кузьмін ; передмова Є. Л. Стрельцова. Одеса : Гельветика, 2018. 96 с.
4. Беньківський В. О. Компаративістика у вирішенні проблематики зв'язків у кримінальному праві. Юридичний бюлетень. 2020. № 13. С. 176–181.
5. Яценко С. С. Основні питання Загальної частини кримінального права іноземних держав : навч. посібник. Київ : Дакор, 2013. 167 с.

Семінарське заняття 2 (2 години)

Тема: «Сучасні тенденції розвитку кримінального права у світі»

Питання для вивчення:

1. Глобалізація та інтернаціоналізація кримінального права: поняття та прояви.
2. Гуманізація кримінального права та депеналізація: світові тенденції.
3. Криміналізація нових видів суспільно небезпечних діянь (кіберзлочини, екологічні злочини, злочини у сфері обігу віртуальних активів).
4. Кримінальна відповідальність юридичних осіб: основні світові моделі.
5. Зближення (конвергенція) кримінально-правових систем та вплив міжнародного права на національне кримінальне законодавство.
6. Вплив права Європейського Союзу на кримінальне законодавство держав-членів та України.

Завдання для самостійної роботи:

1. Підготуйте аналітичну записку (3–4 сторінки) про одну з тенденцій розвитку кримінального права на прикладі законодавства двох-трьох країн.
2. Складіть порівняльну таблицю моделей кримінальної відповідальності юридичних осіб (США, Франція, ФРН, Україна).
3. Повторіть матеріал тем 1–8 за питаннями для самоконтролю, наведеними у Методичних вказівках для організації самостійної роботи, — на цьому занятті виконується підсумкова модульна контрольна робота.

Рекомендована література:

1. Балобанова Д. Загальні тенденції розвитку сучасного кримінального права (на прикладі деяких зарубіжних країн). Юридичний вісник. 2020. № 4.
2. Березовська Н. Л. Тенденції сучасного кримінального права. Актуальні проблеми держави і права. 2014. № 1. С. 339–349.
3. Попко В. Зближення кримінально-правових систем в умовах глобалізації злочинності. Підприємництво, господарство і право. 2021. № 1. С. 227–233.
4. Хавронюк М. І. Кримінальне законодавство України та інших держав континентальної Європи: порівняльний аналіз, проблеми гармонізації : монографія. Київ, 2006. 1048 с.
5. Klip A. European Criminal Law. Cambridge – Antwerp – Chicago : Intersentia, 2021. 667 p.

Підсумкова модульна контрольна робота

На семінарському занятті № 2 виконується письмова модульна контрольна робота, яка охоплює всі змістові теми дисципліни. На контрольну роботу вноситься 1 описове завдання, яке оцінюється в 7 балів, 1 описове завдання нормативного змісту, яке оцінюється в 7 балів, та 6 тестових запитань, кожне з яких оцінюється в 1 бал. Максимальна кількість балів за письмову роботу — 50. Зміст питань, форма та структура завдань визначаються викладачем, що проводить семінарські заняття, за погодженням з керівником навчальної дисципліни та затверджуються на засіданні кафедри.

ОСОБЛИВОСТІ ОЦІНЮВАННЯ

Загальна система оцінювання навчальної дисципліни визначається Порядком організації та проведення оцінювання успішності здобувачів вищої освіти Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника (наказ ректора від 19 травня 2023 року № 309), а також Методичними рекомендаціями до порядку оцінювання успішності здобувачів вищої освіти у навчально-науковому юридичному інституті (протокол Вченої ради інституту № 13 від 27 червня 2024 року), розміщеними на сайті інституту <https://law.pnu.edu.ua/>.

Підсумковий бал з дисципліни складається з суми підсумкового бала за семінарські заняття (максимально 45 балів), бала за підсумкову модульну контрольну роботу (максимально 50 балів) та бала за самостійну роботу (максимально 5 балів). Бал за індивідуальну роботу та/або участь у науковій роботі (максимально 10 балів) є додатковим балом, який додається до підсумкового семестрового бала. Підсумковий бал становить максимально 100 балів. Підсумковий контроль — залік.

Залік виставляється за умови виконання всіх видів робіт, передбачених навчальною програмою. Наявність хоча б одного пропущеного і невідпрацьованого семінарського заняття є підставою для невиставлення заліку. Пропущені заняття відпрацьовуються в обов'язковому порядку впродовж двох тижнів з дня пропуску.

ПЕРЕЛІК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Анакіна Т. М., Чорнозуб Л. В. Гармонізація кримінального права держав-членів Європейського Союзу. Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції. 2016.
2. Балобанова Д. Загальні тенденції розвитку сучасного кримінального права (на прикладі деяких зарубіжних країн). Юридичний вісник. 2020. № 4.
3. Беньківський В. О. Компаративістика у вирішенні проблематики зв'язків у кримінальному праві. Юридичний бюлетень. 2020. № 13. С. 176–181.
4. Березовська Н. Л. Тенденції сучасного кримінального права. Актуальні проблеми держави і права. 2014. № 1. С. 339–349.
5. Галушко Б. С. Класифікація злочинів у зарубіжному законодавстві. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Право». 2014.
6. Гончарук О. В. Передумови виникнення та перспективи розвитку європейського кримінального права. Актуальні проблеми міжнародних відносин. 2013. С. 66–70.
7. Грубінко А. В. Історія держави і права зарубіжних країн : навч. посібник. Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2014. 656 с.
8. Дудоров О. О., Хавронюк М. І. Кримінальне право : навч. посібник / за заг. ред. М. І. Хавронюка. Київ : Ваіте, 2014. 944 с.
9. Європейські пенітенціарні правила : Рекомендація № R (2006)2 Комітету Міністрів Ради Європи. URL: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/994_032
10. Жданова А. В. Визначення суб'єкта кримінального правопорушення в законах про кримінальну відповідальність України та країн Західної Європи.
11. Климкевич Р. А. Кримінальне процесуальне законодавство України та ЄС: порівняльно-правовий аспект. Нове українське право. 2022. Вип. 1.
12. Корнієнко В. В. Особливості кримінального права ЄС: теоретико-правовий аспект. Форум права. 2011. № 1. С. 496–500.
13. Красницький І. В. Кримінальна відповідальність як інститут кримінального права Франції та України: порівняльний аналіз : монографія. Львів, 2008.
14. Кримінальне право зарубіжних країн : навч.-метод. посібник / Е. Е. Кузьмін ; передмова Є. Л. Стрельцова. Одеса : Гельветика, 2018. 96 с.

- 15.Мінімальні стандартні правила Організації Об'єднаних Націй стосовно поводження з в'язнями (Правила Нельсона Мандели) : Резолюція ГА ООН 70/175 від 17.12.2015.
- 16.Молдован А. В. Кримінальний процес: Україна, ФРН, Франція, Англія, США : навч. посібник. Київ : Центр учбової літератури, 2010. 352 с.
- 17.Муравйов В. Досвід Німеччини та Франції щодо реалізації державної політики у сфері виконання кримінальних покарань. Підприємництво, господарство і право.
- 18.Налуцишин В. В. Суб'єкт злочинного посягання: європейський досвід. Південноукраїнський правничий часопис. 2022. № 4. С. 134–142.
- 19.Попко В. Зближення кримінально-правових систем в умовах глобалізації злочинності. Підприємництво, господарство і право. 2021. № 1. С. 227–233.
- 20.Порівняльне правознавство : підручник / за заг. ред. О. В. Петришина. Харків : Право, 2012. 272 с.
- 21.Постна Д. А. Порівняльна характеристика військових та воєнних злочинів. Наукові інновації та передові технології. 2024. № 2(30). С. 730–745.
- 22.Про Правила Ради Європи про пробацію : Рекомендація № CM/Rec(2010)1 Комітету Міністрів державам-членам. URL: <https://rm.coe.int/16806f4097>
- 23.Романцова С. В. Досвід країн Європейського Союзу щодо захисту прав і свобод громадян у пенітенціарних установах. Аналітично-порівняльне правознавство.
- 24.Савченко А. В. Кримінальне законодавство України та федеральне кримінальне законодавство Сполучених Штатів Америки: комплексне порівняльно-правове дослідження : монографія. Київ : КНТ, 2007. 596 с.
- 25.Хавронюк М. І. Історія кримінального права європейських країн : монографія. Київ : Істина, 2006. 192 с.
- 26.Хавронюк М. І. Кримінальне законодавство України та інших держав континентальної Європи: порівняльний аналіз, проблеми гармонізації : монографія. Київ : Юрисконсульт, 2006. 1048 с.
- 27.Хавронюк М. І. Сучасне загальноєвропейське кримінальне законодавство: проблеми гармонізації : монографія. Київ : Істина, 2005. 264 с.

28. Янчук Н. Д. Порівняльне кримінальне право: методологічне значення. Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 18. Право. 2023. Вип. 40. С. 39–45.
29. Яценко С. С. Основні питання Загальної частини кримінального права іноземних держав : навч. посібник. Київ : Дакор, 2013. 167 с.
30. Bassiouni M. Cherif. International Crimes: The Ratione Materiae of International Criminal Law. International Criminal Law. Vol. I / ed. M. Cherif Bassiouni. 3rd ed. Leiden : Martinus Nijhoff Publishers, 2008. P. 129.
31. Klip A. European Criminal Law. Cambridge – Antwerp – Chicago : Intersentia, 2021. 667 p. (Ius Communitatis Series, Vol. 2).
32. Condorelli L. Customary International Law: The Yesterday, Today and Tomorrow of General International Law. Realizing Utopia: The Future of International Law / ed. A. Cassese. Oxford : Oxford University Press, 2012. P. 153.